

Landes-Regierungs-Blatt

für das

Krakauer Verwaltungsgebiet.

Jahrgang 1857.

Zweite Abtheilung.

VIII. Stück.

Ausgegeben und versendet am 25. Juli 1857.

Dziennik Rządu Krajowego

dla

Okręgu administracyjnego Krakowskiego.

Rok 1857.

Oddział drugi.

Zeszyt VIII.

Wydany i rozesłany dnia 25. Lipca 1857.

8.

Verordnung des Landes-Präsidiums vom 4. Juli 1857,

vermöge welcher die mit dem hohen Erlaße des k. k. Ministeriums des Innern vom 18. Mai 1857 B. 4540/M. J. genehmigte provisorische Dienstbotenordnung für die Landes-Hauptstadt Krakau zur allgemeinen Darnachachtung bekannt gemacht wird.

§. 1.

Der Dienstvertrag erhält seine Giltigkeit durch die vom Dienstherrn gegebene und vom Dienstboten angenommene Darangabe.

Dieselbe darf den zwanzigsten Theil des im Gelde bedungenen Jahreslohnes nicht überschreiten, und kann in denselben eingerechnet werden.

§. 2.

Die Bedingungen des Dienstvertrages bleiben der freien Uebereinkunft beider Theile überlassen.

Bedingungen, welche mit einer guten Hauszucht nicht verträglich sind, oder bestimmten Verbotsvorschriften zuwiderlaufen, sind nichtig, und sollen an den Dienstherrn und an den Dienstboten angemessen geahndet werden.

§. 3.

Wo in dieser Dienstbotenordnung des Dienstherrn gedacht ist, gelten die bezüglichlichen Bestimmungen auch von dessen Stellvertreter, insoweit nicht einzelne derselben der Natur der Sache nach, ausschließend nur auf die Person des Dienstherrn Anwendung erleiden.

§. 4.

Hat ein Dienstbote von mehreren Dienstherrn das Darangeld angenommen, so ist er bei jenem Dienstherrn einzutreten verpflichtet, von welchem er das Darangeld zuerst angenommen hat.

Den übrigen, insoferne sie von der früheren Verbindung nichts wußten, hat er die erhaltene Darangabe zurückzusetzen, und den erweislichen Schaden zu vergüten. Außerdem ist er mit einer angemessenen Strafe zu belegen.

Kauft jedoch hiebei eine Handlung mitunter, die durch die Strafgesetze verpönt ist, so ist er nach diesen zu behandeln. Der Dienstherr, der von der früheren Verbindung wußte, verfällt gleichfalls in eine angemessene Strafe und verliert den Anspruch auf das gegebene Darangeld. Gleichwohl muß aber dasselbe vom Dienstboten zurückersetzt und bei der Polizei-Direction erlegt werden.

§. 5.

Wer einen Dienstboten verleitet, den Dienst, zu dem er sich verbunden hat, nicht anzutreten, oder einen angetretenen Dienst aufzukündigen oder zu verlassen, unterliegt einer angemessenen Strafe und haftet für den Schaden, der dem Dienstherrn hieraus erwächst.

8.

Rozporządzenie Prezydium Krajowego z dnia 4. Lipca 1857,

którem ogłasza się zatwierdzoną wysokiem Rozządzeniem C. K. Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z dnia 18. Maja 1857 L. 4540 tymczasową ustawę, dotyczącą urządzenia klasy służących dla głównego miasta Krakowa, w celu powszechnego podług niej zastosowania się.

§. 1.

Uгода o służbę staje się ważną, jeżeli dany przez służbodawcę zadatek od służącego przyjęty zostanie.

Takowy nie powinien przenosić dwudziestej części umówionej rocznej płacy w pieniądzach, i może do niej być wliczony.

§. 2.

Warunki ugody o służbę zostawiają się wolnej obopólnej umowie.

Warunki, które się z przyzwoitą karnością domową nie zgadzają, lub wydanym przepisom zakazowym się sprzeciwiają, są nieważne, i tak służbodawcy jako téż służący odpowiednio za nie ukaranemi zostaną.

§. 3.

Wszystko, co w niniejszej ustawie o służbodawcy jest powiedziane, ściąga się równie i do jego zastępcy, o ile niektóre szczególne postanowienia podług natury rzeczy wyłącznie tylko do osoby służbodawcy się nie odnoszą.

§. 4.

Służący, który od kilku służbodawców zadatek przyjął, obowiązany jest do tego do służby wstąpić, od którego zadatek najpierw był przyjął.

Drugim służbodawcom, jeżeli ci o poprzedniem zobowiązaniu się nic nie wiedzieli, ma otrzymany zadatek zwrócić, i udowodnioną szkodę wynagrodzić.

Prócz tego ulega stósownej karze.

Jeżeli jednak przy tém czyn zachodzi, który prawem karném jest objęty, według tego z nim postąpić należy.

Służbodawca, który o poprzedniej ugodzie wiedział, podpada równie odpowiedzialnej karze i traci prawo do danego zadatku. Jednakowoż musi być takowy przez służącego zwrócony i w Dyrekeyi Policji złożony.

§. 5.

Kto służącego namówi, aby do przyjętej już służby nie stawiał się, albo rozpoczętą służbę wypowiedział lub takową opuścił, ulegnie stósownej karze i odpowiada za szkodę, która przez to służbodawcy wyrządzoną została.

§. 6.

Nach geschlossenem Dienstvertrage ist zur bestimmten Zeit der Dienstherr den Dienstboten aufzunehmen und dieser einzustehen verpflichtet.

§. 7.

Weigert sich der Dienstherr, den Dienstboten aufzunehmen, so verliert er die Darangabe, und muß dem Dienstboten Lohn und Kost, falls der Dienstvertrag durch Ein Jahr zu dauern hätte, für ein Vierteljahr, sonst aber für Einen Monat vergüten.

Der Dienstherr kann jedoch von dem Vertrage aus denselben Gründen zurücktreten, aus welchen er berechtigt wäre, den Dienstboten vor Ablauf der Dienstzeit zu entlassen. In diesem Falle gebührt ihm der Rückersatz der Darangabe.

Kann der Dienstherr wegen eines Zufalls, der sich in seiner Person oder seinen Wirthschafts-Verhältnissen ereignet hat, den Dienstboten nicht aufnehmen, so hat er denselben sogleich davon zu benachrichtigen, und ihm nicht nur die Darangabe zu belassen, sondern auch, falls der Dienstvertrag durch Ein Jahr zu dauern gehabt hätte, einen Monatslohn, sonst aber einen vierzehntägigen Lohn zu bezahlen.

§. 8.

Weigert sich der Dienstbote den Dienst anzutreten, so ist er nach Beschaffenheit der Umstände zu bestrafen, und auf Verlangen des Dienstherrn zum Dienstantritte selbst mit Anwendung von Zwangsmaßregeln zu verhalten. Der Dienstherr kann jedoch auch in diesem Falle vom Vertrage abgehen, und nebst der Zurückstellung der Darangabe den Ersatz des ihm hierdurch zugehenden Schadens verlangen.

Machen unverschuldete länger andauernde Hindernisse dem Dienstboten den Dienstantritt unmöglich, so muß sich der Dienstherr mit der Zurückstellung der Darangabe begnügen. Ist jedoch das Hinderniß bloß vorübergehend, so ist der Dienstbote verpflichtet, nach dessen Behebung auf Verlangen des Dienstherrn den Dienst anzutreten.

§. 9.

Die Dauer der Dienstzeit wird hinsichtlich jener Dienstboten, welche für landwirthschaftliche Arbeiten aufgenommen werden, auf Ein Jahr, hinsichtlich der übrigen Dienstboten auf drei Monate festgesetzt. Von dieser Bestimmung kann zwar durch besondere Verabredung abgegangen werden.

Eine solche Verabredung muß jedoch entweder mittelst eines Spannzettels oder mittelst eines schriftlichen Vertrages geschehen, widrigens darauf kein Bedacht zu nehmen ist.

§. 10.

Der Dienstbote ist dem Dienstherrn zum Gehorsam, zum Fleiße, zur Treue, Ehrerbietung, Aufmerksamkeit und Wahrhaftigkeit verpflichtet. Er muß den Angehörigen des Dienstherrn anständig begegnen, mit dem Nebengesinde verträglich sein, und sich aller Zänkereien, Klatschereien und übler Nachrede gegen den Dienstherrn oder dessen Familie

§. 6.

Po zawartej umowie służbowej obowiązany jest służbodawca w wyznaczonym czasie służącego przyjąć, ten zaś do służby się stawić.

§. 7.

Służbodawca niechcący przyjąć służącego, traci dany zadatek, i prócz tego obowiązany jest dać służącemu wyżywienie i zasiłgi przez kwartał, jeżeli służba według ugody rok cały trwać miała, w każdym innym razie przez jeden miesiąc.

Służbodawca jednakowoż z tych samych powodów od umowy odstąpić może, z których służącego przed upływem czasu służby oddalić ma prawo. W tym razie należy się służbodawcy zwrot zadatku.

Jeżeli służbodawca z powodu jakiego wydarzonego wypadku, odnoszącego się do jego osoby lub do jego stosunków gospodarskich, służącego przyjąć nie może, winien go o tém niezwłocznie zawiadomić i nie tylko powzięty zadatek mu zostawić, ale nadto, jeżeli umowa służbowa na rok zawartą była, zapłacić miesięczne, w każdym zaś innym razie czternastodniowe zasiłgi.

§. 8.

Służący, któren do służby wstąpić nie chce, ulega karze według okoliczności, i na żądanie służbodawcy do stawienia się do służby nawet środkami przymuszającymi zniewolony być powinien. Jednakowoż i w tym razie służbodawca od umowy odstąpić i prócz zwrócenia zadatku, jeszcze wynagrodzenia wynikłej z tego powodu szkody żądać może.

Jeżeli w skutek nie z własnej winy pochodzących a dłużej trwających przeszkód służący do służby stawić się nie może, wtedy służbodawca na zwrocie zadatku poprzestać musi. Jeżeli zaś przeszkoka jest tylko chwilową, służący po usunięciu téjże, na żądanie służbodawcy do służby stawić się jest obowiązany.

§. 9.

Czas trwania służby względem służących, do robót gospodarstwa wiejskiego przyjętych, na rok jeden, a względem innych służących na trzy miesiące oznacza się. Od tego postanowienia jednak przez szczegółową umowę odstąpić można.

Podobna umowa musi jednak albo za pomocą karty przyjęcia lub za pomocą piśmiennej ugody być zawartą, w przeciwnym bowiem razie uwzględnioną nie będzie.

§. 10.

Służący winien służbodawcy posłuszeństwo, pilność, wierność, uszanowanie, baczność i prawdę.

Tenże z należąciami do służbodawcy przyzwoicie, a z towarzyszami służby zgodnie obchodzić się, jak niemniej od wszelkich kłótni, plotek i rozszérania

enthalten. Er hat sich der häuslichen Ordnung, wie sie vom Dienstherrn bestimmt wird, zu unterziehen.

Befehle, Ermahnungen und Verweise des Dienstherrn muß er mit Ehrerbietung und Bescheidenheit annehmen.

§. 11.

Der Diensthote ist schuldig, alle Dienste, zu denen er sich verbunden hat, wie nicht minder alle, die unter den verbundenen billig und vernünftigerweise verstanden werden können, nach Anordnung des Dienstherrn pünctlich und unverdrossen zu leisten. Bei Streitigkeiten unter den Diensthoten, welcher von ihnen eine gewisse Arbeit oder einen gewissen Dienst zu verrichten habe, entscheidet allein der Wille des Dienstherrn. Selbst der nur zu gewissen Geschäften aufgenommene Diensthote muß auf Verlangen des Dienstherrn andere Verrichtungen übernehmen, wenn das hiezu bestimmte Gesinde durch Krankheit oder sonst daran verhindert ist, oder andere Umstände, wie z. B. unaufschiebliche Feldarbeiten dieß dringend erfordern.

Der Diensthote darf sich an den abgebrachten Feiertagen der Arbeit in keiner Weise entziehen. An Sonn- und an den gebotenen Feiertagen müssen die gewöhnlichen häuslichen, sowie jene Arbeiten, die ohne Gefahr nicht verschoben werden können, geleistet werden.

Dem Besuche des Gottesdienstes darf jedoch hiedurch kein Abbruch geschehen.

§. 12.

Dem Diensthoten ist ohne Erlaubniß des Dienstherrn nicht gestattet, die ihm übertragenen Geschäfte durch einen Andern verrichten zu lassen.

Er darf ohne Erlaubniß des Dienstherrn in eigenen Angelegenheiten vom Hause sich nicht entfernen, und nicht über die bewilligte Zeit ausbleiben.

Gegen das Verbot des Dienstherrn darf der Diensthote Besuche überhaupt oder von gewissen Personen nicht annehmen, und es ist ihm bei Strafe strengstens unterfagt, ohne Erlaubniß des Dienstherrn Jemanden übernachten zu lassen.

§. 13.

Der Diensthote hat jeden, seinen Verhältnissen unangemessenen Aufwand in der Kleidung, in Vergnügungen oder sonst zu vermeiden, und dem Dienstherrn kommt es zu, solchen Aufwand zu verbieten.

§. 14.

Der Diensthote hat sich bei jeder Gelegenheit das Beste seines Dienstherrn angelegen fern zu lassen, und so viel in seinen Kräften steht, Nachtheil und Schaden von ihm abzuwenden.

Er hat insbesondere mit Feuer und Licht vorsichtig umzugehen, das Tabakrauchen in Scheuern, Ställen, auf Böden oder an anderen feuergefährlichen Orten zu unterlassen, und solche Orte auch nicht mit offenem Lichte zu betreten.

niekorzystnych wieści o słuźbodawcy lub jego rodzinie wstrzymać się powinien.

Porządkowi domowemu, jaki przez słuźbodawcę jest oznaczony, ulęgać, rozkazy zaś, napomnienia i skarcenia słuźbodawcy z uszanowaniem i skromnością przyjmować winien.

§. 11.

Słuźący obowiązany jest wszelkie usługi, do których się ugodził, jak niemniej i te, których pod umówionemi według słuszności i rozsądku dorozumiewać się można, chętnie i punktualnie podług zarządzenia słuźbodawcy wykonywać. Sprzeczki między słuźącemi, który do jakiej roboty lub jakiego rodzaju usługi jest obowiązany, rozstrzyga jedynie wola słuźbodawcy. Nawet słuźący do pewnych tylko czynności przyjęty na żądanie słuźbodawcy inne usługi wykonywać jest obowiązany, jeżeli tychże przyjęta czeladź dla słabości lub innej przeszkody wykonać nie może, lub jeśli inne okoliczności, jak np. pilna robota w polu, nieodzownie tego wymagają.

W dni świąt zniesionych słuźący od roboty pod żadnym warunkiem uchylać się nie może. W dni niedzielne i w święta uroczyste podejmowane być mają wszystkie roboty domowe i te, które bez niebezpieczeństwa odłożone być nie mogą.

Przez to jednak uczęszczanie na nabożeństwo cierpieć nie powinno.

§. 12.

Słuźącemu nie wolno bez zezwolenia słuźbodawcy poruczonej mu roboty drugiemu słuźącemu dać do wykonania.

Bez zezwolenia słuźbodawcy nie śmie tenże w własnych interesach z domu się wydalać, ani też bawić nad czas mu pozwolony.

Słuźącemu nie wolno w brew zakazowi słuźbodawcy w ogóle lub też pewnych osób odwiedzin przyjmować, a pod surową karą udzielanie komubądź noclegu bez zezwolenia słuźbodawcy wzbronioném mu zostaje.

§. 13.

Niestósownych wydatków na ubiór, zabawy lub na inne rzeczy słuźący unikać winien, słuźbodawca zaś ma prawo zakazać podobne wydatki.

§. 14.

Słuźący przy każdej sposobności dobro słuźbodawcy na oku mieć winien, niemniej, o ile to w jego jest mocy, od niego szkodę i uszczerbek oddalać.

W szczególności z ogniem światłem ostrożnie obchodzić się ma, tytoniu w stodółach, stajniach, po strychach lub innych pod względem ognia niebezpiecznych miejscach nie palić, ani też w tego rodzaju miejsca z otwartém światłem nie wchodzić.

Wahrgenommene Betrügereien, Veruntreuungen und Entwendungen des Nebengefindes ist er dem Dienstherrn anzuzeigen verpflichtet.

Für den durch ihn zugefügten Schaden haftet er nach Maßgabe der Bestimmungen des allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuches.

Für Betrügereien, Veruntreuungen und Entwendungen ist er nach dem Strafgesetzbuche zu behandeln.

§. 15.

Ohne Vorwissen und Bewilligung des Dienstherrn darf der Diensthote seine Kleidungs- und Wäschstücke und seine sonstigen Habseligkeiten außer dem Hause, wo er dient, nicht aufbewahren.

Er muß sich die Durchsicht seiner Truhen, Koffer oder sonstigen Behältnisse von Seite des Dienstherrn in seiner und eines Zeugen Gegenwart gefallen lassen.

§. 16.

Der Diensthote ist bei seinem Austritte verpflichtet, Alles, was ihm zur Aufsicht, Besorgung oder Verwahrung übergeben oder sonst anvertraut wurde, dem Dienstherrn ordentlich zurückzustellen und auf Verlangen desselben die Gegenstände, die er als sein Eigenthum mit sich nimmt, vor deren Wegbringung in Augenschein nehmen zu lassen.

§. 17.

Der Diensthote wird durch den Eintritt in den Dienst ein Mitglied der Hausgenossenschaft, und daher unter die besondere Aufsicht des Dienstherrn gestellt.

Der Dienstherr hat die Diensthoten zu einem sittlichen und anständigen Betragen in wie außer dem Hause zu verhalten, und er ist zu diesem Ende, sowie zur Aufrechterhaltung der häuslichen Ruhe und Ordnung und zur Erzielung des ihm schuldigen Gehorsams befugt, wenn ernstliche Ermahnungen, Verweise oder sonstige mildere Zurechtweisungsmittel nichts fruchten, von den strengeren Mitteln der häuslichen Zucht auf eine mäßige und der Gesundheit des Diensthoten nicht schädliche Weise Gebrauch zu machen.

Dieses Recht der häuslichen Zucht darf jedoch in keinem Falle bis zu Mißhandlungen, wodurch der Gezüchtigte am Körper Schaden nimmt, ausgedehnt werden, bei sonstiger Behandlung nach Maßgabe des Strafgesetzes.

Der Dienstherr ist insbesondere verpflichtet, den Diensthoten zum Besuche des Gottesdienstes an Sonn- und Feiertagen anzuhalten.

§. 18.

Der Dienstherr darf dem Diensthoten nicht mehrere und schwerere Arbeiten aufbürden, als derselbe nach seinen Kräften zu leisten vermag.

§. 19.

Der Dienstherr hat den bedungenen Lohn zur bestimmten Zeit zu verabfolgen.

Ist über die Art und Größe des Lohnes keine bestimmte Verabredung getroffen worden, so ist der für dieselbe Klasse von Diensthoten ortsübliche Lohn zu verabreichen.

Postrzeżone oszustwa, przenievierzenia i kradzieże sług innych, słuźbodawcy donieć jest obowiązany.

Za wyrządzoną szkodę odpowiada według przepisów powszechnęj księgi ustaw cywilnych.

Za oszustwa, przenievierzenia i kradzieże według przepisów karnych postąpić z nim należy.

§. 15.

Bez wiedzy i pozwolenia słuźbodawcy nie wolno jest słuźącemu przechowywać za domem swych sukien, bielizny i innych ruchomości.

Tenże obowiązany jest dozwolić słuźbodawcy w swojej i jednego świadka, obecności przejrzania swoich skrzyń, kufrów lub innych przechowków.

§. 16.

Przy odejściu ze słuźby obowiązany jest słuźący wszystko, co mu do dozoru, wykonania lub przechowania oddane albo powierzone było, oddać porządnie do rąk słuźbodawcy, na zażądanie zaś tegoż wszystkie rzeczy, które jako swoją własność z sobą bierze, przed zabraniem oglądnać dozwolić.

§. 17.

Przez wstąpienie w słuźbę słuźący staje się członkiem domowego koła, dla tego więc należy pod szczególowy dozór słuźbodawcy.

Słuźbodawca winien zachęcać słuźących do obyczajnego i przyzwoitego zachowania się w domu i poza domem, i tak w tym celu jak niemniej dla utrzymania domowęj zgody i porządku oraz w celu utrzymania należnego mu posłuszeństwa ma prawo, jeżeli wyraźne napomnienia, nauczania i inne łagodniejsze środki skarcenia żadnego skutku nie odniosły, użyć surowszych środków karności domowęj z umiarkowaniem i w sposób zdrowiu słuźącego nieszkodliwy.

To prawo karności domowęj w żadnym jednak razie nie powinno być pounięte do pokrzywdzeń, w skutek których skarcony na ciele uszkodzonyby został, a to pod zagrożeniem postąpienia podług przepisów karnych.

Słuźbodawca w szczególności jest obowiązany zachęcać słuźących do uczęszczania na nabożeństwo w dni niedzielne i świąteczne.

§. 18.

Słuźbodawca nie powinien obarczać słuźącego liczniejszymi i cięższymi robotami nad te, jakie tenże podług sił swoich wykonać jest w stanie.

§. 19.

Słuźbodawca ugodzoną zasługę w czasie umówionym wypłacić jest winien.

Jeżeli co do rodzaju i wielkości zasług pewna nie stanęła umowa, wtedy zasługi według zwyczaju miejscowego względnie tęg klasy słuźących płacone być mają.

Geschenke und Trinkgelder, die der Dienstherr zu besonderen Zeiten oder aus besonderen Anlässen aus freiem Willen ein oder mehrere Male gegeben hat, begründen keine Verpflichtung, dieselben fernerhin zu geben. Der Lohn ist, wenn eine Zahlungszeit nicht bedungen ist, in den ortsüblichen Terminen, und wenn darüber nichts hergebracht wäre, bei ganzjähriger Dienstdauer vierteljährig, sonst aber monatlich verfallen, zu entrichten.

§. 20.

Die Kost, wo sie gebührt, muß gesund und hinreichend sein. Besondere Bedingungen über die Art und Menge der Kost sind untersagt.

Kleidungs- und Wäschstücke, wenn solche bedungen sind, müssen den Verhältnissen der dienenden Klasse angemessen verabsolgt werden.

Kleidungs- und Wäschstücke, die nur zum Putze dienen, oder den Verhältnissen der dienenden Klasse unangemessen sind, dürfen nicht bedungen werden.

Mit der Livrée ist es, insoweit eine solche bedungen und nicht eine andere Verabredung getroffen worden ist, folgendermassen zu halten:

Nach Verlauf eines Jahres gebührt dem austretenden Diensthöten die ganze Livrée, bestehend in Rock, Weste, Unterkleidern, Schuh, Strümpfe und Hut. Dem nach einem halben Jahre Austretenden gebührt die sogenannte kleine Livrée, nämlich die Unterkleider, Schuhe und Strümpfe. Auf eine Galla-Livree oder was die Diensthalter nicht jährlich sondern nach Willkühr machen lassen, hat der Austretende keinen Anspruch.

Demjenigen, der wegen schlechter Aufführung oder sonst aus seiner Schuld außer der vorgeschriebenen Aufkündigungszeit entlassen wird, gebührt von der Livrée nichts. Sollte in Ansehung der Livrée eine Streitigkeit erhoben werden, so ist die Entscheidung dem billigen Ermessen der Polizei-Direction überlassen.

§. 21.

Erkrankt der Diensthöte, so hat der Dienstherr für Pflege und Heilung desselben zu sorgen, und es können die aufgewendeten Kosten vom Lohne nur dann abgezogen werden, wenn der Diensthöte durch sein eigenes Verschulden erkrankt ist.

Dauert die Krankheit länger als vier Wochen, so ist der Diensthöte nach Ablauf dieser Zeit, wenn er aus dem Dienste entlassen wird, (§. 27 sub 11), und wenn er vermögenslos ist, wie ein anderer in keinem Dienstverhältnisse stehender erkrankter Arme zu behandeln, und es ist daher der Magistrat hievon rechtzeitig zu verständigen.

§. 22.

Ist die Erkrankung des Diensthöten erwiesener Massen aus einem Verschulden des Dienstgebers erfolgt, so hat dieser, unbeschadet der dem Diensthöten sonst zustehenden

Podarunki i tryngiely, które słuźbodawca z własnej woli raz lub więcej razy w pewnych czasach albo z szczególnych powodów dał, nie uzasadniają obowiązku dawania tychże dalej.

Gdy czas wypłaty zasług ugodą nie jest oznaczony, takowe w terminach miejscowemi zwyczajami oznaczonych, a gdyby w tym względzie żaden zwyczaj nie istniał, w słuźbach całorocznych kwartalnie, w każdym zaś innym razie miesięcznie z dołu mają być wypłacane.

§. 20.

Wikt, gdzie się takowy należy, ma być zdrowin nieszkodliwy i dostateczny. Osobne warunki co do rodzaju i ilości wiktu nie są dozwolone.

Odzież i bielizna, jeżeli takowe ugodą są objęte, winny być odpowiednio stósunkom klasy słuźących dostarczane.

Odzież i bielizna do stroju tylko słuźąca, albo stósunkom klasy słuźących nieodpowiednia, ugodą objętą być nie może.

Względem liberyi, o ile takowa ugodą jest objęta, i inna umowa nie zaszła, należy trzymać się następującego przepisu:

Po upływie jednego roku należy się słuźącemu występującemu ze słuźby cała liberya, składająca się ze surduta, kamizelki, spodni, trzewików, pończóch i kapelusza. Słuźącemu, który po pół roku ze słuźby występuje, należy się tak zwana mała liberya, to jest: spodnie, trzewiki i pończochy. Do galowej liberyi lub takiej, którą słuźbodawca nie corocznie tylko podług upodobania sprawić każe, występujący nie ma pretensyi.

Kto dla złęgo sprawowania się, lub téź z własnej winy z uchyleniem przepisanego terminu do wypowiedzenia, ze słuźby oddalony zostanie, temu nie należy się nic z liberyi. Jeżeliby względem liberyi spór powstał, natenczas pozostawia się załagodzenie tegoż słuźsznemu rozstrzygnięciu Dyrekeyi Policyi.

§. 21.

Gdy słuźący zachoruje, słuźbodawca o jego pielęgnowanie i leczenie starać się winien, a poniesione koszta wtenczas tylko z zasług potrącone być mogą, jeżeli słuźący z własnej winy popadł w chorobę.

Jeżeli choroba trwa dłużej jak cztery tygodnie, natenczas słuźący po upływie tego czasu z słuźby oddalony (§. 27 sub 11), a żadnego majątku nieposiadający, tak jak inny bez słuźby zostający ubogi chory ma być traktowany i dla tego Magistrat zawczasu o tém zawiadomiony być powinien.

§. 22.

Jeżeli dowiedziona jest rzeczą, że choroba słuźącego z winy słuźbodawcy wynikła, natenczas tenże oprócz przysługującego słuźącemu prawa do żądania wyn-

Entschädigungs-Ansprüche, ausschließlich für Pflege und Heilung zu sorgen, ohne daß ein Abzug am Lohne stattfinden darf.

§. 23.

Der Dienstherr kann den Kranken im eigenen Hause verpflegen, er kann ihn aber auch in einer öffentlichen Anstalt, oder an einem andern Orte unterbringen, wenn dieß ohne Gefahr für den Kranken möglich ist.

§. 24.

Der Dienstvertrag kann durch beiderseitiges Einverständniß zu jeder Zeit aufgelöst werden.

§. 25.

Durch den Tod des Dienstherrn erlischt der Dienstvertrag nur insoferne, als die Erben denselben nicht fortsetzen wollen. In diesem Falle haben sie aber dem abziehenden Dienstboten, falls der Dienstvertrag auf Ein Jahr geschlossen war, den Lohn und die bedungene Kost für drei Monate, sonst aber für Einen Monat zu vergüten.

War dem Dienstboten bereits vom Verstorbenen der Dienst aufgekündigt, so gebührt demselben diese Entschädigung nur für jene geringere Zeit, als der Dienstvertrag noch zu dauern gehabt hätte.

Diese Bestimmung hat auch in dem Falle, wo die Wirthschaft durch Kauf, Tausch, Pachtung oder sonstige Verträge an eine andere Person übergeht, rücksichtlich des für die Wirthschaft bestellten Gefindes zu gelten.

§. 26.

Insoferne nicht ausdrücklich verabredet wird, daß nach Ablauf der bedungenen Zeit der Dienstvertrag nicht weiter forgesetzt werden soll, bewirkt der Ablauf der Zeit die Aufhebung des Dienstvertrages nur nach vorgängiger Aufkündigung.

Die Aufkündigung hat bei ganzjährigen Diensten spätestens sechs Wochen, sonst aber spätestens vierzehn Tage vor Ablauf der Dienstzeit zu geschehen.

Geschieht von keinem Theile rechtzeitig eine Aufkündigung, so ist der Dienstvertrag auf diejenige Zeit stillschweigend erneuert, welche vorher durch denselben bestimmt war.

§. 27.

Der Dienstherr kann den Dienstboten ohne Aufkündigung und sofort entlassen:

1. Wenn der Dienstbote zur Verrichtung des Dienstes, für welchen er aufgenommen wurde, aus was immer für einer Ursache völlig unbrauchbar ist;

2. wenn er seine Dienstpflichten gröblich verlegt, insbesondere den Befehlen des Dienstherrn oder des bestellten Aufsehers über das Dienstpersonale beharrlichen Ungehorsam oder Widerspänstigkeit entgegensetzt;

3. wenn er den Dienstherrn oder dessen Angehörige, oder den aufgestellten Aufseher über das Dienstgefunde durch Thätlichkeiten, durch Schimpf- und Schmähworte oder ehrenrührige Nachreden beleidiget, die Mitdienstboten gegen den Dienstherrn oder ge-

grodzienia, sam o pielęgnowanie i wyléczenie starać się winien, bez potrącenia wydatku z przynależnych służącemu zasług.

§. 23.

Służbodawca może chorego w własnym domu pielęgnować, może go także umieścić w publicznym zakładzie lub w inném miejscu, jeżeli to bez niebezpieczeństwa dla chorego stać się może.

§. 24.

Ugoda służbowa za obopólném porozumieniem się każdego czasu rozwiązana być może.

§. 25.

Przez śmierć służbodawcy ugoda służbowa o tyle tylko się rozwiązuje, o ile spadkobiorcy dalej utrzymać jój nie chcą. W takim przypadku jednakże winni są wynagrodzić odchodzącemu służącemu wikt i zasługi, a to za czas trzechmiesięczny w razie zawarcia ugody służbowej na rok jeden, w każdym zaś innym razie za czas jednomiesięczny.

Gdy służącemu jeszcze przez zmarłego służba wypowiedzianą została, natenczas należy mu się wynagrodzenie tylko za czas, przez którego jeszcze umowa służbowa trwać miała.

To postanowienie ściąga się także i do służących przy gospodarstwie najętych, w razie, gdy gospodarstwo przez kupno, zamianę, dzierżawę lub innego rodzaju umowę do rąk drugiej osoby przechodzi.

§. 26.

Jeżeli wyraźnie umówioném nie zostało, że umowa służbowa po upływie zawarowanego czasu dalej trwać nie ma, upłynienie czasu tylko za poprzedniém wypowiedzeniem służby umowę służbową rozwiązuje.

Wypowiedzenie służby winno nastąpić w służbach całorocznych najpóźniej na sześć tygodni, w każdym zaś innym razie najpóźniej na *czternaście* dni przed upływem czasu służbowego.

Gdy wypowiedzenie służby w przepisany czas z żadnej strony nie nastąpi, wtedy umowa służbowa w sposób dorozumiany na taki przeciąg czasu ponowioną zostaje, jaki piérwój tąż umową był oznaczony.

§. 27.

Służbodawca może oddalić służącego bez wypowiedzenia i to natychmiast:

1. gdy służący do wypełnienia téj służby, do której był przyjęty, z jakichkolwiek przyczyn zupełnie jest niezdatnym;
2. gdy obowiązki służbowe widocznie narusza a mianowicie gdy służbodawcy lub ustanowionemu nad służącemi dozorcę uporczywe nieposłuszeństwo lub zuchwałstwo okazuje;
3. gdy służbodawcę, należące do niego osoby, albo ustanowionego nad służącymi dozorcę, bądź czynem, bądź obelżywemi słowy, bądź téż krzywdzącymi

gen einander aufhebt, oder überhaupt den Hausfrieden böshafter Weise zu stören sucht;

4. wenn er sich des Diebstahls, des Betruges oder der Veruntreuung schuldig macht oder die Mitsdienstboten hiezu verleitet, oder die wahrgenommenen Betrügereien, Veruntreuungen oder Entwendungen des Nebengefandes dem Dienstherrn nicht anzeigt;

5. wenn er ungeachtet vorausgegangener Warnung mit Feuer und Licht unvorsichtig umgeht, das ihm anvertraute Vieh durch schlechte Wartung Schaden nehmen läßt oder mißhandelt, oder aus Bosheit, Muthwillen oder grober Nachlässigkeit das Eigenthum des Dienstherrn beschädiget;

6. wenn er auf Rechnung des Dienstherrn ohne dessen Vorwissen Geld oder Waaren borgt;

7. wenn er auf länger als acht Tage gefänglich eingezogen wird;

8. wenn er der Trunkenheit, dem Spiele oder anderen Ausschweifungen und Unsittlichkeiten sich ergibt, insbesondere, wenn er die Kinder oder Verwandte des Dienstherrn zu verleiten sucht;

9. wenn er ohne Erlaubniß des Dienstherrn über Nacht ausbleibt, oder Fremde übernachten läßt, oder sonst die häusliche Ordnung gröblich verletzt;

10. wenn er sich durch sein Verschulden eine ansteckende oder Ekel erregende Krankheit zuzieht, und

11. wenn er ohne Verschulden des Dienstherrn über vier Wochen krank ist.

In allen diesen Fällen hat der Dienstherr sogleich die Anzeige der Polizei-Direction zu machen. Der Dienstherr hat in diesen Fällen nur Lohn und Kost bis zum Zeitpunkte seiner Entlassung zu fordern, unbeschadet der dem Dienstherrn etwa zustehenden Entschädigungs-Ansprüche.

§. 28.

Der Dienstherr kann den Dienst vor der Zeit ohne Aufkündigung verlassen:

1. wenn er ohne Schaden für seine Gesundheit dem Dienste nicht weiter vorzusehen vermag. Die Schwangerschaft allein berechtigt den Dienstherrn nicht, den Dienst zu verlassen;

2. wenn der Dienstherr die Grenzen der ihm zustehenden häuslichen Zucht überschreitet, und dadurch das Leben oder die Gesundheit des Dienstherrn Gefahr läuft;

3. wenn der Dienstherr den Dienstherrn zu unsittlichen oder gesetzwidrigen Handlungen verleitet oder zu verleiten versucht, oder ihn vor solchen Zumuthungen gegen Hausgenossen oder Personen, die im Hause aus- und eingehen, nicht schützt;

4. wenn der Dienstherr auf länger, als die Dienstzeit dauert, eine Reise zu unternehmen im Begriffe steht, oder seinen Wohnsitz in einem anderen, über sechs Meilen entfernten Orte aufschlägt und in diesen Fällen den Dienstherrn gegen dessen Willen mitnehmen will.

honor obmowami obraża, współsłużących przeciw służbodawcy, lub jednych przeciwko drugim pobudza, albo w ogóle zgodę domową w złośliwy sposób zakłócić usiłuje;

4. gdy stanie się winnym kradzieży, oszustwa lub przemieszczenia, albo gdy innych służących do tego uwodzi, lub gdy o dostrzeżonych oszustwach, przemieszczeniach lub kradzieżach innych służących służbodawcy nie donosi;
5. gdy pomimo poprzednich nopolnien z ogniem i światłem nieostrożnie się obchodzi, gdy powierzone mu bydło źle hoduje lub krzywdzi, albo gdy przez złość, swawolę lub ciężką opieszałość w własności służbodawcy szkodę czyni;
6. gdy na rachunek służbodawcy bez jego wiedzy pieniądze lub towary wy pożyczca;
7. gdy dłużej nad ośm dni w areszcie osadzonym zostanie;
8. gdy się oddaje pijaństwu, grze, rozpuście lub innego rodzaju nieobyczajności, szczególnie zaś, gdy dzieci lub krewnych służbodawcy do tego namawia;
9. gdy bez pozwolenia służbodawcy za domem nocuje, lub obcym w domu nocować dozwala, albo też w jakibądź sposób porządek domowy zakłóca;
10. gdy przez własną winę, chorobę zaraźliwą lub obrzydliwą, sobie ściągnie;

11. gdy nie z winy służbodawcy dłużej nad cztery tygodnie chorobą dotknięty zostanie.
O wszystkich powyższych przypadkach służbodawca niezwłocznie Dyrekcji Policji donieść powinien.

W rzeczonych razach służący wikt i zasług tylko do czasu swego oddalenia żądać może, bez względu na przysługujące służbodawcy według okoliczności prawo żądania wynagrodzenia.

§. 28.

Służący bez wypowiedzenia przed czasem służbę opuścić może:

1. gdy bez uszczerbku zdrowia służby dłużej pełnić nie może. Brzemiennosc sama nie upoważnia służącej do opuszczenia służby;
2. gdy służbodawca granice przysługującej mu karności domowej przekracza, a w skutek tego życie lub zdrowie służącego w niebezpieczeństwie zostaje;
3. gdy służbodawca służącego do uczynków nieobyczajnych lub sprzeciwiających się przepisom uwodzi lub uwieść usiłuje, albo gdy go od takowych przeciw domownikom lub osobom, które do domu uczęszczają, nie broni;
4. gdy służbodawca na czas dłuższy nad czas służby podróż przedsięwzięcie lub zamieszkanie swe na miejsce więcej nad sześć mil oddalone przenosi i w tych razach służącego przeciw jego woli z sobą wzięść chce.

Diese Gründe müssen jedoch der Polizei-Direction angezeigt, und im Falle sie vom Dienstherrn widersprochen würden, glaubwürdig dargethan werden.

Ohne Bewilligung der Polizei-Direction darf der Diensthote den Dienst nicht verlassen, den Fall einer augenscheinlichen Gefahr des Lebens oder einer Beschädigung ausgenommen.

In den Fällen ad 2 und 3 ist dem Diensthoten Lohn und Kost für die noch übrige Dienstzeit, und wenn diese länger, als ein Vierteljahr dauert, wenigstens für ein Vierteljahr zu vergüten. In den Fällen ad 1 und 4 kann Kost und Lohn nur bis zum Dienstesaustritte gefordert werden.

§. 29.

Der Diensthote kann den Dienst vor der Zeit, jedoch bei ganzjährigen Diensten nur nach vorangegangener sechswochentlicher, sonst aber nur nach vorangegangener vierzehntägiger Aufkündigung verlassen:

1. wenn der weibliche Diensthote zur Verheleichung und der männliche zum Antritte einer eigenen Wirthschaft oder eines eigenen Gewerbes vortheilhafte Gelegenheit erhält, welche durch Aushaltung der Dienstzeit versäumt werden würde;

2. wenn die Ueberkommung einer Erbschaft oder eine andere wichtige Angelegenheit die längere Anwesenheit des Diensthoten an einem anderen Orte nothwendig macht;

3. wenn die Eltern des Diensthoten wegen einer erst nach Antritt des Dienstes vorgefallenen Veränderung ihrer Umstände denselben zur Führung ihrer Wirthschaft oder ihres Gewerbes oder zur Pflege benöthigen, und mit der Abberufung desselben bis zum Ausgange der Dienstzeit nicht zuwarten können.

Auch diese Gründe müssen der Polizei-Direction angezeigt, und beim Widerspruche des Dienstherrn glaubwürdig dargethan werden. Ohne Bewilligung der Polizei-Direction darf sich der Diensthote nicht entfernen. Unter Beobachtung dieser Vorschrift kann der Diensthote im Falle der Dringlichkeit, die Entlassung selbst vor Ausgang der sechswochentlichen und bezüglich vierzehntägigen Aufkündigungsfrist verlangen, wenn er statt seiner einen anderen tauglichen Diensthoten stellt und sich mit demselben wegen Kost und Lohn für diese Zeit ohne Schaden des Dienstherrn abfindet.

Diensthoten, welche erwiesener Maßen ihre Dienste schlecht, träg und unwillig verrichten, oder sonst ein ihrem Dienstverhältnisse unangemessenes Betragen in der Absicht beobachten, um dadurch den Dienstherrn zur Ertheilung der verweigerten Entlassung zu zwingen, sind besonders strenge zu bestrafen, und zur genauen Erfüllung ihrer Dienstpflichten mit aller Schärfe zu verhalten.

§. 30.

Der Dienstherr, der ohne gesetzmäßigen Grund (§. 27) einen Diensthoten vor Ablauf der Dienstzeit entläßt, kann zwar nicht genöthigt werden, denselben gegen seinen Willen wieder aufzunehmen, er ist aber verpflichtet, demselben Lohn und Kost für die

Powyższe powody jednak Dyrekcji Policji doniesione, a gdyby przez służbodawcę zaprzeczane były, wiarogodnie udowodnione być winny.

Bez pozwolenia Dyrekcji Policji służący opuścić służby nie śmieć, wyjąwszy w przypadku oczywistego niebezpieczeństwa życia, lub jakiego uszczerbku.

W przypadkach pod 2 i 3 oznaczonych, służącemu wikt i zasługi za resztujący czas służby, a gdyby czas ten kwartał przechodził, przynajmniej za kwartał wynagrodzić należy. W przypadkach pod 1 i 4 oznaczonych, wikt i zasługi tylko do czasu oddalenia się ze służby żądane być mogą.

§. 29.

Służący może przed wyjściem czasu, wszelako w służbach całorocznych za poprzedniem sześciotygodniowem, a w każdym innym przypadku za poprzedniem czternastodniowem wypowiedzeniem służbę opuścić:

1. gdy służącej do zamęścia, służącemu zaś do objęcia własnego gospodarstwa lub rzemiosła korzystna wydarza się sposobność, któraby przez dotrzymanie czasu służby zaniedbaną została;
2. gdy odebranie spadku lub jaka inna ważna sprawa dłuższej obecności służącego na innem miejscu wymaga;
3. gdy rodzice służącego z powodu zaszłej już po wstąpieniu do służby zmiany własnych stósunków, tegoż do prowadzenia gospodarstwa, rzemiosła lub pielęgnowania siebie potrzebują, i gdy z odwołaniem jego do upływu czasu służby wstrzymać się nie mogą.

Równie i te powody Dyrekcji Policji doniesione, a w razie zaprzeczania przez służbodawcę — wiarogodnie udowodnione być powinny. Bez pozwolenia Dyrekcji Policji służący ze służby oddalić się nie może. Zachowując ten przepis, służący może w nagłym przypadku nawet przed upływem sześciotygodniowego lub czternastodniowego terminu wypowiedzenia zażądać uwolnienia od służby, gdy w swoje miejsce innego zdolnego służącego przedstawi, i z tymże na rzeczony czas o wikt i zasługi bez szkody służbodawcy się ugodzi.

Służący, którzy oczywiście swą służbę źle, leniwo lub niechętnie pełnią, lub też dla tego w sposób służbie nieodpowiedni zachowują się, aby przez to służbodawcę do udzielenia sobie odmówionego oddalenia zmusić, winni być szczególnie ostro ukarani i do pełnienia swoich obowiązków służbowych z całą surowością zmuszeni.

§. 30.

Służbodawca, któren bez prawnego powodu (§. 27) służącego przed upływem czasu służby oddali, nie może być wprawdzie wbrew swojej woli do powtórnego przyjęcia służącego zniewolonym, obowiązany jest jednak słu-

noch übrige Dienstzeit, und wenn diese länger als ein Vierteljahr dauerte, für ein Vierteljahr zu vergüten.

§. 31.

Dienstboten, die vor Ablauf der Dienstzeit ohne gesetzmäßigen Grund den Dienst eigenmächtig verlassen, sind der Polizei-Direction anzuzeigen, von dieser zu verfolgen, und auf Verlangen des Dienstherrn selbst durch Zwang zur Rückkehr in den Dienst anzuhalten.

Sie sind überdies einer angemessenen Strafe zu unterziehen, und sind verpflichtet, den aus der unerlaubten Dienstverlassung entstandenen Schaden zu ersetzen.

Will aber der Dienstherr den entlaufenen Dienstboten nicht wieder aufnehmen, so kann er statt desselben einen andern Dienstboten aufdingen, und von dem entlaufenen die Vergütung der dadurch verursachten mehreren Kosten verlangen.

§. 32.

Wer einen Dienstboten, von dem er weiß, oder doch aus den Umständen vermuthen mußte, daß er entlaufen sei, in Dienst nimmt, Unterkommen oder Aufenthalt gestattet, ist angemessen zu bestrafen, und zum Ersatze des dem Dienstherrn durch die Flucht des Dienstboten erwachsenen Schadens, sowie der durch die Aufnahme eines anderen Dienstboten verursachten Mehrbeköstigung zur ungetheilten Hand mit dem entlaufenen Dienstboten verpflichtet.

§. 33.

Jeder Dienstbote hat sich mit einem Dienstboten-Buche zu versehen, welches, wenn weder hinsichtlich des Befugnisses sich zu verdingen, noch sonst ein Hinderniß obwaltet, gegen Leistung des Stempels pr. 6 kr. C.M. und des Kostenbetrages der Druckauflage von der Polizei-Direction ausgefolgt wird.

Für die nicht nach Krakau zuständigen Dienstboten hat sich Letztere über Ansuchen des Dienstboten an die politische Heimatsbehörde um die Ermächtigung zur Ausfertigung des Dienstbotenbuches zu wenden.

Dienstboten, die aus Ländern zureisen, wo Dienstbotenbücher nicht bestehen, werden solche von der Polizei-Direction auf Grund ihrer Reise-Legitimationen ausgefertigt.

Über die ausgestellten Dienstbotenbücher ist eine genaue Vormerkung zu führen.

§. 34.

Kein Dienstherr darf einen Dienstboten, der kein Dienstbotenbuch besitzt, bei sonstiger Strafe aufnehmen.

Dasselbe ist vom Dienstherr beim Antritte des Dienstens in Aufbewahrung zu nehmen.

§. 35.

Beim Dienstaustritte hat die Polizei-Direction auf Grund des mündlichen oder schriftlichen Zeugnisses des Dienstherrn die Rubriken des Dienstbotenbuches auszufüllen, die Namensfertigung beizusetzen, und das beigebrachte schriftliche Zeugniß des Dienst-

żącemu zasługi i wikt za pozostały czas służby, a gdyby ten nad kwartał był dłuższy, za cały kwartał wynagrodzić.

§. 31.

O służących, którzy bez prawnego powodu przed czasem służbę samowładnie opuszczają, należy Dyrekcyą Policji zawiadomić, która ich wysledzić i na żądanie służbodawcy nawet przymusem do wrócenia się do służby zagnić winna.

Nadto mają być takowi stósownie ukarani i do wynagrodzenia zrzędzonėj przez nieprawne oddalenie się szkody zobowiązani.

Gdyby zaś służbodawca zbiegłego służącego napowrót przyjąć nie chciał, może na jego miejsce innego ugodzić, i od zbiegłego wynagrodzenia wynikłych z tego powodu większych kosztów zażądać.

§. 32.

Kto służącego, o którym wie lub z okoliczności domniemywać się musiał, że zbiegł, w służbę przyjmuje, schronienia lub pobytu mu dozwala, ma być stósownie ukaranym i winien służbodawcy szkodę przez zbiegnięcie służącego wyrządzoną, jakoteż koszta przez przyjęcie innego służącego narosłe, solidarnie z zbiegłym służącym wynagrodzić.

§. 33.

Każdy służący winien się zaopatrzyć w książkę służbową, która, jeżeli pod względem jego uprawnienia do wstąpienia w służbę, lub z innych jakich powodów nie zachodzi przeszkoda, za opłatą steplową 6 kr. tudzież złożeniem kosztów druku, przez Dyrekcyą Policji wydaną mu będzie.

Dla służących do Krakowa nieprzynależnych ma się Dyrekcyja Policji na prośbę służącego z jego polityczną Władzą rodzinną względem upoważnienia do wydania książki służbowej porozumieć.

Służącym przybywającym z krajów, w których nie istnieją książki służbowe, takowe na podstawie ich dokumentów podróży wydane będą.

Względem wydanych książek służbowych dokładny wykaz prowadzić należy.

§. 34.

Żaden służbodawca pod karą nie może przyjąć służącego, książki służbowej nieposiadającego.

Służbodawca tę książkę przy wstąpieniu do służby do zachowania wzięść winien.

§. 35.

Przy wyjściu z służby winna Dyrekcyja Policji na podstawie ustnego lub pisemnego zaświadczenia służbodawcy, rubryki książeczki służbowej wypełnić, podpisać, przedłożone zaś pisemne zaświadczenie służbodawcy zachować.

herrn zurückzubehalten. Das Zeugniß über Treue, Geschicklichkeit, Fleiß und Sittlichkeit ist nur insoweit aufzunehmen, als es für den Dienstboten günstig lautet. Lautet es aber hinsichtlich der einen oder der anderen Eigenschaft ungünstig, so ist die bezügliche Rubrik bloß mit Strichen auszufüllen.

Gründet sich das ungünstige Zeugniß des Dienstherrn auf Beschuldigungen und Verdachtsgründe, die nach der vom Dienstboten verlangten Untersuchung die Polizei-Direction unbegründet findet, so kann letztere nach dem Ergebnisse dieser Untersuchung, jedoch nur unter der ausdrücklichen Anmerkung „nach gepflogener Untersuchung“ die Rubrik ausfüllen.

Der Dienstherr, welcher einem Dienstboten ein wahrheitswidriges Zeugniß wissen-lich ertheilt, ist unbeschadet seiner Haftung für den hieraus entspringenden Nachtheil mit einer angemessenen Strafe zu ahnden.

§. 36.

Die Dienstbotenbücher sind öffentliche Urkunden. Wer solche nachmacht oder verfälscht, oder wer sich zu seinem Fortkommen eines fremden Dienstbotenbuches bedient, oder sein Dienstbotenbuch zu diesem Zwecke einem anderen überläßt, wird nach dem Strafgesetzbuche behandelt.

§. 37.

Geht ein Dienstbotenbuch verloren, so ist hievon bei der Polizei-Direction die Anzeige zu machen. Dieselbe hat die obwaltenden Umstände sorgfältig zu erheben, und insofern diese Erhebung den Verlust nicht bezweifeln läßt, ein neues Dienstbotenbuch auszufertigen, oder wenn eine andere politische Behörde das verlorene Dienstbotenbuch ausgestellt hat, bei dieser die Ausfertigung eines neuen zu veranlassen.

In dem neuen Dienstbotenbuche ist ausdrücklich zu bemerken, daß es ein Duplicat sei.

§. 38.

Die Polizei-Direction überwacht das Gesindewesen und vollzieht die gegenwärtige Dienstboten-Ordnung. Der Magistrat und die demselben untergeordneten Organe haben sie hiebei zu unterstützen, und im Einverständnisse mit ihr auf Zucht, Ordnung und Sittlichkeit der Dienstboten zu wachen und insbesonders das dienstlos gewordene Gesinde zu beaufsichtigen.

Dienstlos gewordene Dienstboten, die zur Gemeinde gehören, sind mit allem Ernste anzuhalten, Dienste oder andere erlaubte Arbeiten zu suchen. Wenn sie sich ungeachtet vorhandener Gelegenheit hiezu nicht verstehen, so sind sie insolange zu Gemeinde- oder öffentlichen Arbeiten zu verhalten, bis sie in einen Dienst oder in eine Arbeit getreten sind.

Hiebei darf auf den Vorwand, daß sie sich ihren Aeltern oder anderen Leuten, insbesondere jenen, bei denen sie Unterstand finden, zur Arbeit verpflichtet haben, keine Rücksicht genommen werden, wenn es offenbar ist, daß sie bei diesen keine oder doch keine angemessene Arbeit finden.

Zaświadczenie wierności, zręczności, pilności i obyczajności o tyle tylko ma być wciągnięte, o ile takowe na korzyść służącego opiewa.

Jeżeli zaś co do niektórych przymiotów brzmi niekorzystnie, dotycząca rubryka ma być tylko krótkami wypełniona.

Jeżeli niekorzystne świadectwo służbodawcy opiera się na obwinieniach i powodach podejrzenia, które po zażądaniem przez służącego dochodzeniu, przez Dyrekcyą Policji za nieuzasadnione uznane będą, w ówczas ta ostatnia rubrykę według rezultatu dochodzenia wypełnić może, z wyraźnym jednak dodatkiem: „po przeprowadzonem dochodzeniu.“

Służbodawca, który z wiedzą wyda służącemu nieprawdziwe świadectwo, oprócz odpowiedzialności za wynikłą z tego względu szkodę, stosownie ukaranym być winien.

§. 36.

Książeczki służbowe są publicznymi dokumentami. Kto więc takowe podrabia, fałszuje, lub kto dla własnej korzyści cudzej książki służbowej używa, lub też swoją książeczkę służbową drugiemu w tym celu daje, z tym podług przepisów karnych postąpiono będzie.

§. 37.

Gdy książka służbowa zaginie, doniesienie o tém Dyrekcyi Policji uczynić należy. Ta zachodzące okoliczności starannie dochodzić, a gdy z dochodzenia tego okaże się, że książka niewątpliwie zaginęła, nową książkę służbową wydać jest winna, jeżeli zaś zaginiona książka przez inną władzę wydana była, u téjże władzy o wystawienie nowej książki służbowej postarać się ma.

W nowej książce służbowej wyraźnie dodać należy, że jest duplikatem.

§. 38.

Dyrekcya Policji czuwa nad służącymi i wykonywa niniejszą ustawę. Magistrat i podwładne mu organa winny ją w czynności téj wspierać i w porozumieniu z nią nad karnością, porządkiem i obyczajnością służących czuwać, mianowicie zaś służących bez służby zostających doglądać.

Służących, którzy bez służby zostają a do gminy należą, winna Dyrekcyja Policji z wszelką surowością zmusić do wyszukania sobie służby, albo innej godziwej roboty.

Jeżeli ci zaś pomimo wydarzonej sposobności tego nie czynią, powinni być tak długo do robót gminnych lub publicznych zmuszani, dopóki nie przyjmą służby lub jakiej innej roboty.

Nie należy mieć względu na przytaczany przez nich powód, że się rodzicom albo innym ludziom a mianowicie tym, u których przytułek mają, do roboty zobowiązali, jak skoro jest widocznem, że u tychże albo żadnej, albo też niestosowną robotę znajdują.

Fremde dienstlose Diensthboten, welche die vorhandene Gelegenheit zu neuen Diensten, oder zu einer anderen erlaubten Beschäftigung nicht benützen, die ein anstößiges, sittenloses Leben führen, oder die eine Aussicht zur baldigen Erlangung eines Dienstes oder einer anderen ihren Unterhalt deckenden Arbeit nicht haben, sind aus der Gemeinde zu weisen.

§. 39.

Wer das Gefindezubringen als ein Geschäft betreibt, ist mit einer angemessenen Strafe zu belegen.

Um jedoch die Unterbringung der Diensthboten im Dienste und die Auffindung dienstsuchender Personen zu erleichtern, sollen bei der Polizei-Direction über eröffnete Dienste und ausgetretene Diensthboten Register geführt werden, woselbst Diensthherren, was für eine Gattung von Diensthboten sie bedürfen, welche Eigenschaften sie von denselben fordern, auch wenn sie es zuträglich finden, den Lohn und andere Bedingungen nebst Anzeige ihrer Wohnung gegen die zu entrichtende Einschreibgebühr von 6 kr. C.M. vormerken lassen können. Eben so können auch Dienstsuchende die Dienstseigenschaft, ihr Alter und Fähigkeiten daselbst einschreiben lassen.

Benöthigt daher ein Dienstgeber eines Diensthboten, so kann er bei der Polizei-Direction Nachfrage thun oder thun lassen, auf Verlangen die Register einsehen und unter den dienstsuchenden denjenigen wählen, der ihm zugewiesen werden soll.

Für diese Zuweisung sind 6 kr. C.M. zu entrichten.

Auf gleiche Weise können Dienstsuchende sich an die Polizei-Direction wenden, wo ihnen nach ihren Eigenschaften Dienstörter zugewiesen werden, und sind Diensthboten, die sich beim Dienstaustritte, oder wenn sie bisher noch nicht im Dienstverhältnisse gestanden, bei der Polizei-Direction melden, zu ermahnen, um eröffnete Dienstörter bei der Polizei-Direction öfters nachzufragen.

Diensthboten haben sowohl für die Einschreibung, wenn sie dienstlos geworden sind, als auch, wenn ihnen Dienste zugewiesen werden, nichts zu entrichten.

§. 40.

Streitigkeiten zwischen Diensthherren und Diensthboten, welche aus dem Dienstverhältnisse oder Lohnvertrage hergeleitet werden und während des Bestandes des Dienstverhältnisses oder wenigstens vor Verlauf von 30 Tagen vom Tage, als das Dienstverhältniß aufgehört hat, angebracht werden, sind von der k. k. Polizei-Direction summarisch zu verhandeln und zu entscheiden.

Sene Streitigkeiten dagegen, welche nach Verlauf dieser Frist erhoben werden, gehören zur ordentlichen Amtshandlung der Gerichtsbehörden.

Die k. k. Polizei-Direction erkennt auch über die Übertretungen der gegenwärtigen Diensthboten-Ordnung.

Obcy bez służby zostający służący, którzy z wydarzonej sposobności wejścia do nowej służby lub téż chwycenia się innego godziwego zatrudnienia nie korzystają, którzy gorszące, nieobyczajne życie prowadzą, albo którzy widoku dostania tak prędko służby albo innej dostatecznej do swego utrzymania roboty nie mają, z gminy wydaleny być winni.

§. 39.

Kto się doprowadzaniem służących jako sposobem zarobkowania trudni, ulega stósownej karze.

W celu zaś ułatwienia umieszczenia służących w służbie, niemniej znalezienia tych, którzy służby szukają, ma być prowadzony w Dyrekcyi Policji rejestr opróżnionych służb i służących bez służby zostających, w który służbodawcy za opłatą 6 kr. w m. k. jako należytości wpisania, zanotować kazać mogą: jakiego rodzaju służącego potrzebują, jakich własności od niego wymagają, oraz jeżeli za stósowne uznają, zapłatę i inne warunki wraz z oznaczeniem swego mieszkania.

Równie mogą szukający służby własność służby, swój wiek i zdolności w rejestrze tym dać wpisać.

Jeżeli więc służbodawca służącego potrzebuje, może się w téj mierze w Dyrekcyi Policji zapytać lub kazać zapytanie zrobić, na żądanie rejestra przeglądnąć i pomiędzy starającymi się o służbę tego sobie wybrać, który mu ma być przydzielony.

Za to przydzielenie należy 6 kr. mon. konw. zapłacić.

W ten sam sposób mogą starający się o służbę do Dyrekcyi Policji się udać, gdzie im według ich własności miejsca służbowe wskazane zostaną, zaś służących, którzy przy występowaniu ze służby, lub gdy jeszcze dotąd w służbie nie zostawali byli, w Dyrekcyi Policji się zgłaszają, napomnieć należy, aby się o opróżnione miejsca służbowe w Dyrekcyi Policji częściej zapytywali.

Służący tak za wpisanie gdy bez służby zostali, jako téż za przydzielenie ich do służby, nic nie płacą.

§. 40.

Spory między służbodawcami i służącymi, ze stósunku służbowego lub z ugody o zapłatę pochodzące i podczas trwania stósunku służbowego, lub przynajmniej przed upływem 30 dni od dnia tego, z którym stosunek służbowy ustał, wniesione, ma C. K. Dyrekcyja Policji sumarycznie przeprowadzać i rozstrzygać.

Owe zaś spory, które po upływie powyższego terminu wniesione zostały, należą do porządnego postępowania władz sądowych.

C. K. Dyrekcyja Policji wyrokuje także względem wykroczeń przeciwko niniejszej ustawie, klasy służących dotyczącej.

§. 41.

Die in dieser Dienstboten-Ordnung angedrohten Strafen sind mit Geld oder Arreststrafen, oder mit körperlicher Züchtigung zu vollziehen.

Geldstrafen dürfen bei Dienstboten den Betrag von 5 fl. C. M. und bei anderen Personen den Betrag von 25 fl. C. M. nicht übersteigen.

Arrest kann bis zu 14 Tagen verhängt und mit Beobachtung der Bestimmungen des Strafgesetzes durch Fasten verschärft werden.

Die körperliche Züchtigung kann nur bei Dienstboten Anwendung finden.

Sie besteht bei Jünglingen unter 18 Jahren und bei Frauenspersonen in Ruthenstreichen, bei erwachsenen Personen des männlichen Geschlechtes in Stockstreichen und kann höchstens fünfzehn Streiche betragen.

Sie darf erst nach vorausgegangener Erklärung des Arztes, daß sie dem Gesundheitszustande des zu Bestrafenden unnachtheilig sei, und nie öffentlich vollzogen werden.

§. 42.

Die Geldstrafen sind von der k. k. Polizei-Direction an den Magistrat abzuführen, und von demselben abgesondert zu verrechnen. Sie haben die ausschließliche Bestimmung zur Unterstützung kranker oder armer arbeitsunfähiger Dienstboten.

§. 43.

Vorstehende Bestimmungen haben mit dem 1. September 1857 in Wirksamkeit zu treten.

Heinrich Graf zu **Clam-Martinic** m. p.

§. 41.

Zagrożone niniejszą ustawą kary mają być w pieniądzach, areszcie lub chłości wykonywane.

Kary pieniężne co do sług kwoty 5 ZłR. mon. konw. co do innych osób 25 ZłR. w mon. konw. przewyższać nie powinny.

Areszt do czternastu dni wymierzony a z zachowaniem przepisów karnych postem zaostrozony być może.

Chłosta tylko co do sług zastosowaną być może.

Na młodzieńcach niemających wieku lat ośmnastu i kobietach kara ta różgą, na dorosłych zaś służących płci męskiej kijem wykonywaną być ma. Kara chłosty nie może przenosić piętnastu razów.

Ta kara dopiero po poświadczeniu lekarza, że zdrowiu ukarać się mającego szkodzić nie będzie, nigdy zaś publicznie wykonaną być może.

§. 42.

Kary pieniężne ma Dyrekcyja Policji Magistratowi przesłać, któren takowe oddzielnie obliczać będzie.

Takowe przeznaczone są wyłącznie na wsparcie chorych lub biednych do pracy niezdatnych służących.

§. 43.

Niniejsze postanowienia wstępują w działalność z dniem 1. Września 1857.

Henryk Hrabia **Clam-Martinic**.

